

Список літератури

1. Гордєєв Сергій Іванович : (до 75-річчя від дня народження, 55-річчя творчої та 45-річчя пед. діяльності) : біобібліографічний покажчик / Міністерство культури та інформаційної політики, Харків. держ. акад. культури, Бібліотека; уклад.: С. В. Євсеєнко, О. М. Левченко, О. С. Хижна ; наук. ред. Т. О. Кирпа ; ред. Г. С. Положій. Харків : ХДАК, 2024. 191 с.
2. Гордєєв Сергій Іванович : (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності) : біобібліографічний покажчик / Міністерство культури України, Харків. держ. акад. культури, Бібліотека; уклад.: С. В. Євсеєнко, О. М. Левченко, О. С. Хижна, Т. О. Шикаленко; наук. ред. Т. О. Шикаленко. Харків : ХДАК, 2018. 148 с.
3. Гордєєв Сергій Іванович : біобібліографічний покажчик (до 60-річчя від дня народження, 40-річчя творчої та 30-річчя педагогічної діяльності) / Міністерство культури і туризму, Харків. держ. акад. культури, Бібліотека; уклад. С. В. Євсеєнко; наук. ред. Т. О. Шикаленко. Харків : ХДАК, 2008. 89 с.
4. З книжкової колекції Леся Курбаса : каталог / Міністерство культури і туризму, Харків. держ. акад. культури; уклад.: С. І. Гордєєв, В. В. Сєдих, І. М. Фоменко; ред. С. І. Гордєєв. 2-е вид., випр. і допов. Харків : ХДАК, 2007. 123 с.
5. Кушнаренко Н. М., Євсеєнко С. В. Бібліографічні покажчики як засіб формування позитивного іміджу освітньо-наукового закладу. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 9. С. 48—52.
6. Творчий спадок Леся Курбаса в ХХІ столітті : бібліографічний покажчик : (до 125-річчя від дня народження) / Міністерство культури України, Харків. держ. акад. культури, Бібліотека ; уклад.: С. В. Євсеєнко, С. І. Гордєєв, О. М. Левченко. Харків : ХДАК, 2012. 220 с.
7. Тодорова С. М. Взаємозв'язок бібліографії та мистецтва : рецензія на біобібліографічний покажчик : Гордєєв Сергій Іванович : (до 70-річчя від дня народження, 50-річчя творчої та 40-річчя педагогічної діяльності). Харків : ХДАК, 2018. 148 с. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2019. Вип. 54. С. 178—183.

Наталія Капустіна,

завідувачка кабінету бібліотекознавства імені Л. Б. Хавкіної
Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка

Віктор Сєдих,

кандидат педагогічних наук, доцент,

головний бібліотекар

кабінету бібліотекознавства імені Л. Б. Хавкіної

Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка

Надійшла до редакції 4 листопада 2024 року



ІСТОРИЧНІ РОЗВІДКИ

УДК 050(477)''189/190'':821.161.2-3Мир](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2024.11(340).44-50

Анжела Шумілова,

молодша наукова співробітниця

відділу науково-бібліографічної інформації НБУВ,

e-mail: Shumilova@nbuv.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4731-2346>

Кароліна Сінельник,

магістр НАКККиМ,

e-mail: karolinasinelnik@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4227-8000>

Прижиттєві публікації творів Панаса Мирного на сторінках періодичних видань кінця ХІХ — початку ХХ століть* (до 175-річчя від дня народження)*

Твори Панаса Мирного почали друкувати на сторінках альманаху "Рада" із середини 1880-х рр. Зокрема, у 1883 р. у Києві на його шпальтах (№ 6, с. 366—370) було оприлюднено першу частину роману "Повія". Автор яскраво змалював класову диференціацію села, рух бідноти в місто,

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової плати. 2024. № 10. С. 43—47.

зростання нових визискувачів у селі та в місті, побут нової буржуазії, бюрократизм і хабарництво, а також проблему жіночої емансипації.

Другу частину роману "Повія" (інша назва — "Гуляща") було надруковано в альманаху "Рада" у 1884 р.

У 1919 р. у *"Літературно-науковому віснику"* вийшли 1—8 розділи роману "Повія". Майже 40 років працював автор над твором, але так і не дочекався його окремої публікації. Лише після смерті Панаса Мирного, у 1928 р., твір побачив світ таким, яким його залишив письменник.

У 1884 р. у "Раді" було також опубліковано два оповідання Панаса Мирного: "День на пастівнику" (про побут селянських дітей, їхні ігри та забави) та "Батьки" з циклу "Як ведеться, так і живеться", що тривалий час пролежав у рукописі. Цикл складається з чотирьох нарисів, так званих образків, в яких письменник змалював низку народних архетипів від сивої минувшини до описуваного періоду, зв'язавши їх до купи ідеєю пригноблення селянства поміщиками. І. Франко зазначав, що ще у 1878 р. оповідання "День на пастівнику" та "Батьки" було надіслано до Львова для друку в першому українському революційно-демократичному журналі *"Громадський друг"*, але світу вони не побачили, бо австрійський уряд заклав цей друкований орган.

4 квітня 1886 р. І. Нечуй-Левицький у листі до М. Грушевського стисло схарактеризував ситуацію довкола українського книговидання: "Цензура дуже строга до наших книжок! Просто сум бере! Обрізує, замазує, вимазує і псує...". Подібні твердження щодо українських творів знаходимо й у листуванні багатьох інших письменників. Зокрема, Б. Грінченко у листі від 27 лютого 1888 р. писав Т. Зінківському: "До речі, статистика. Починаючи з 1881 р., заслав я до цензури 34 рукописи, з їх дозволено 11, 2 лежать у цензурі, а 21 рукопис заборонено! Факт! Рукопис вертається з цензури через 3—5 місяців". Панасу Мирному також доводилося часто відчувати деспотизм царського уряду, який переслідував навіть щонайменші вияви національного руху та провадив політику жорсткої русифікації, забороняючи друк книжок українською мовою.

У 1886 р. херсонські літератори підготували до виходу у світ альманак *"Стен"*, але видати його на тих теренах було вкрай важко, тому збірник побачив світ у Петербурзі [14]. Постійні вибрики цензури, яка з легкістю заборонила херсонський белетристичний "Степ" (1888) із твором Панаса Мирного "Казка про Правду та Кривду" та київську *"Вістку"* (1889), що починалася твором "День у дорозі", також не додавали натхнення. Багато сторінок історії замовчу-

вали й спотворювали на догоду панівній ідеології. Через це більшість творів П. Мирного, серед яких "Лови", "Лимерівна", переспів "Дума про військо Ігорева", було надруковано в західно-українських збірниках і журналах, тобто за межами царської Росії.

Найменше за обсягом в альманахах Півдня України було репрезентовано драматургію. Як зауважують дослідники, видання, в яких друкували драми, майже не купували, бо тогочасна "публіка не була привчена читати п'єси". У листі до М. Драгоманова І. Франко зауважував: "Друк альманаху думаю розпочати вже сими днями; на чільне місце хотів би я покласти Мирного драму "Лимерівна"... котру Львівське намісництво заборонило поставити на сцені...". П'єсу "Лимерівна" надрукували на шпальтах львівської *"Зорі"* (№ 18—20) у 1892 р., а І. Франко опублікував щодо цієї події статтю в газеті *"Kurjer Lwowski"*. У 1896 р. у "Зорі" розмістили вільний віршовий переклад П. Мирного "Слова о полку Ігоревім". У середині 1897 р. редколегія оголосила про те, що з наступного року часопис припиняє існування, а натомість виходитиме *"Літературно-науковий вісник"* як орган Наукового товариства імені Тараса Шевченка. Журнал побачив світ у січні 1898 р., мав обсяг 12—15 друкованих аркушів, був розрахований на інтелігенцію [10, с. 142].

Розглядаючи творчий доробок Панаса Мирного, не можна оминати увагою альманак *"Дубове листя"*. Збірник, заснований у 1901 р. на честь П. Куліша й упорядкований Б. Грінченком, М. Коцюбинським, М. Чернявським, містив твори найкращих молодих письменників, віддзеркалював розмаїття літературних жанрів і тематичну глибину творів. У 1903 р. на сторінках "Дубового листя" Панас Мирний надрукував оповідання "Серед степів" (задумане як поезія в прозі), присвячене поневірянням селян, змушених через безземелля полишати свої села з родючими, але панськими полями та їхати шукати долі на Амур. В основу нариса було покладено враження від одноденної подорожі письменника Полтавщиною. До слова, Панас Якович чимало мандрував рідними землями, незмірно збагачуючись враженнями від степової природи. Як і більшість своїх творів, Мирний "виношував" оповідання майже півтора десятка років. Рання чорнова редакція мала назву "День у дорозі" та була датована 13 червня 1885 р. У 1886 р., як зазначалося, Панас Мирний вже робив спробу надрукувати твір в альманаху "Вістка", підготовленому В. Горленком, але на перешкоді стала царська цензура. У 1898 р., отримавши від М. Коцюбинського запрошення надати невеликий твір до альманаху *"Хвиля за хвилею"*, у Панаса Мирного визріла

думка доопрацювати нарис. Оскільки М. Коцюбинський отримав твір із запізненням, то до альманаху він не потрапив і вперше був надрукований лише 1903 р. у "Дубовому листі". Того самого року в Києві вийшла "Книжка перша творів. Оповідання, повісти та інша дрібниця" Панаса Мирного [20, с. 267].

Упорядник і видавець альманаху "*З-над хмар і долин*" (1903) закликав письменників надсилати йому твори, що містили б хоч трохи філософії. Повісти Панаса Мирного "П'яниця" (1874) і "Лихі люди" (1875) вражають своєрідним осмисленням моральних і філософських проблем 1870-х рр. Ці твори — талановите мистецьке втілення душевних потрясінь самотньої та пригнобленої жорстоким світом людини [13].

Упорядковуючи альманах "*З потоку життя*" (Херсон), який мав публікувати винятково твори актуальної тематики та засвідчити здатність української літератури реагувати на нові європейські віяння в мистецтві, М. Коцюбинський і М. Чернявський надіслали в лютому 1903 р. листи письменникам, зокрема й Панасу Мирному, в яких повідомляли про намір "видати літературний збірник (поезії, новели, повісти, драматичні твори), у якому хотілось би помістити нові, ніде не друковані твори, переважно з життя сучасної інтелігенції, а також на теми соціальні, психологічні, історичні та інші". Отримавши листа з проханням долучитися творчістю до збірника, Панас Мирний висловив занепокоєння ідеєю створити книжку про життя інтелігенції: "Невже то ви геть зовсім зречетеся творів з життя селянського, — того життя, що виробило нашу живу мову, що давно заснувалося і ще досі дає свої живі оригінальні зразки своїх типів, а не общечоловіків? Що ж до нашої інтелігенції, то її ще досі не було, вона ще тільки починає складатися, та й то, вихована іншою школою, вона досі не подала таких яскравих зразків, щоб їх можна було назвати своїми, оригінальними... Через те і література не захоплювала їх, бо нічого було захоплювати". У листі-відповіді М. Коцюбинський запевнив Панаса Мирного, що не мав на меті "взагалі зречтися творів з життя селянського" й лише прагнув "звернути увагу наших літературних сил на інші верстви суспільності, на інтелігенцію, фабричних робітників, військо, світ артистичний і т. п." [11, с. 357—358]. У 1905 р. у збірнику було надруковано переклади Панаса Мирного віршів Г. Гейне "Коли я побачу тебе між другими...", "В душі моїй сльози, а в серденьку туга", "Як зоря вечірня за місяцем ясним..." та ін.

Альманах "*З потоку життя*" не став визначним культурно-мистецьким явищем в українському літературному просторі, однак засвідчив

намагання прогресивної частини літераторів звернути творчу увагу на найкращі зразки європейського мистецтва. Як зазначав С. Єфремов, "художні твори, що увійшли до цього літературного збірника, стали «поштовхом» до рішучих змін в літературному процесі, першим «маніфестом українського модернізму»".

Напередодні революційних подій 1905 р. дедалі частіше лунали голоси на захист прав поневолених націй, дедалі жорсткіше ставилася вимога скасувати репресії щодо українського друкованого слова. На тлі загальних тенденцій посилювалася й громадська діяльність Панаса Яковича Рудченка. Під псевдонімом він друкував у пресі відозви про потребу змін, зокрема стосовно рівноправності жінок [5].

У тому самому році український альманах "*Багаття*" (Одеса), який упорядкував І. Липа, а видавала Одеська літературна спілка у друкарні штабу Одеського воєнного округу, надрукував уривок із третьої частини роману Панаса Мирного "Повія" під назвою "Сумна спогадка". Зауважимо, що свого часу в "Багатті" друкували твори понад 30 авторів Наддніпрянської України, Галичини та Буковини.

У 1905—1907 рр. у Полтаві виходив український громадсько-політично-економічний, літературно-науковий, а також популярно-освітній часопис "*Рідний край*", співредактором якого був Панас Мирний (редагував літературно-художню частину). Упродовж року в цьому тижневику (згодом двотижневик) було оприлюднено чимало белетристичних творів, що належали перу українських письменників і поетів, зокрема "Рідний край" уперше надрукував вірш Панаса Мирного "До музи" та оповідання "Сон".

У 1906 р. на шпальтах часопису побачили світ оповідання "Пригода з "Кобзарем" (про дівчину-кріпачку, яка випадково почула від панських дітей вірші Шевченка та, запам'ятавши, співала їх селянам, за що була тяжко покарана) і вірш на відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтаві.

У 1907 р. у "Рідному краї" надруковано вірш Панаса Мирного "На 46-ті роковини Т. Г. Шевченка". У тому самому році тижневик (з ч. 16) адміністративно заборонили через виступ його першого головного редактора-видавця М. Дмитрієва на суді в ролі захисника селян, які брали участь у революційних подіях 1905 р. Від 20 листопада 1907 р. редакцію часопису було перенесено до Києва, де він виходив до 31 липня 1910 р. за редакторства О. Пчілки (О. Косач) [6, с. 193].

Від 1906 р. розпочалася нова доба періодичних видань: у багатьох куточках Наддніпрянської України виходили газети, місячники, альманахи,

що приділяли значну увагу питанням культури, друкували літературні твори. У Києві за редакцією В. Грінченка побачив світ місячник *"Нова Громада"*, а у 1907 р. його заступив перенесений зі Львова всеукраїнський політичний часопис *"Літературно-науковий вісник"* (1898—1932), який був заснований за ініціативою М. Грушевського та став нащадком зреформованого у 1897 р. часопису *"Зоря"* [6, с. 149, 154]. У цьому масиві також вирізнялася щоденна газета *"Рада"*, яку видавав Є. Чикаленко.

Українська література та преса, як зазначалося, у Галичині й на Буковині функціонувала у сприятливіших умовах, тому вихід *"Літературно-наукового вісника"* став важливою подією. За спостереженням Г. Корбич, уже в перший період існування (до 1906 р.), "на його шпальтах зосереджувався майже увесь український літературний процес, здобувала відбиття громадсько-політична, науково-критична, мистецько-естетична думка тієї доби. Журнал слугував своєрідним містком, що еднав українське письменство з європейськими літературно-критичними рухами" [10, с. 37]. Часопис був найкращим літературним джерелом для українського населення. На його сторінках читачі мали змогу ознайомитися з оповіданням Панаса Мирного "На той сьвіт: Іванови Петровому синову Котляревському жалібна супліка", романом із народного життя "Повія", а також з одним із найкращих творів митця — оповіданням із народного побуту "За водою"¹ [12, с. 229]. Твір витримано в жанрі українського реалізму, сюжет розгортається повільно, з правдивим гомерівським спокоєм. Перед читачами постає картина сільського життя післякріпацьких часів: панські утиски, селянське безземелля, визиск євреїв і, як наслідок, один із тих погромів, що хвилиною прокотилися Україною на початку 1880-х рр. Герой повісті — коваль Грицько із села Красноярки на Полтавщині. Записаний по ревізії у "дворові", він дістав волю "голою", навіть без сирітського наділу, який отримали інші селяни. Але справжні нещастя у Грицька почалися тоді, коли на селі з'явився єврей-орендар Лейба, тож завзятий коваль став виразником громадського протесту...

Ще у 1900 р. у Львові на шпальтах *"Літературно-наукового вісника"* було надруковано рецензію на повість Панаса Мирного "Лихі люди". У 1909 р. у часопису "вперше надруку-

вали його сатиричне оповідання "Дурниця", написане наприкінці 1906 р. — на початку 1907 р. Тема була нав'язана виборами до II Державної думи, що відбувалися в умовах нечуваного самодержавно-чорносотенного терору. Це сатира на царат і самодержавство, особливо на поліцію, яка скрізь вишукувала крамолу. Розповідь ведеться від імені негативного героя — полохливого панка-ліберала, який передусім дбає про свою шкуру й найбільше турбується, аби становий і стражники не запідозрили його в неблагонадійності, не вважали підбурювачем громади.

На жаль, через цензурні заборони та проблеми фінансового характеру більшість періодичних видань, заснованих у 1906 р., припинили існування. Найжорсткіше уряд переслідував соціал-демократичні часописи. Не можна назвати сприятливим для української літератури й 1907 р. Особливо виразним був застій у красному письменстві, яке за весь рік не зворушило читачів жодним великим твором! Найцінніша літературна спадщина року знайшла місце в українській періодиці.

У 1908 р. у літературному збірнику *"З неволі"* надрукували вірш Панаса Мирного "До братів-засланців". Видання вийшло без цензурного дозволу, тому значну частину накладу було конфісковано, а проти ініціаторів випуску порушено судову справу.

Через кілька років, 1 травня 1913 р., у київській щоденній політичній, економічній і літературній газеті *"Рада"*² (№ 88) було надруковано статтю Панаса Мирного "Над розкритою домовиною славетного сина України М. М. Коцюбинського" [16].

9 травня 1917 р. до редакції львівської газети *"Діло"* (*"Діло"*) (ч. 106) надійшла стаття Панаса Мирного "Полонені українці до редакції "Діла". У зверненні до читачів письменник повідомляв про умови життя полонених, а також про пересилання коштів до редакції з проханням надіслати примірники до таборової української бібліотеки [15].

"Діло"³ — перша українська щоденна газета, заснована 1 січня 1880 р. у Львові групою народоців на чолі з В. Барвінським для захисту прав українців на Галичині. Видання виходило впродовж 1880—1939 рр. На його сторінках неприховано пропагували націоналістичні ідеї, зокрема про національну відрубність України та відокремленість від неї Галичини. Газета мала не лише клерикально-націоналістичний, а й австро-польський характер [4, с. 117]. Це було єдине українське видання Галичини, яке тривалий час представляло інтереси

¹ На той сьвіт: Іванови Петровому синову Котляревському жалібна супліка. Львів, 1899. Т. 7, ч. 1. С. 178—180; Лихі люди. Львів, 1900. Річник 3, Т. 10, ч. 2. С. 56; Дурниця. Київ, 1909. Річник 12, Т. 45, ч. 2. С. 32—75; Повія. Ч. 3. Київ, 1919. Річник 20, Т. 73. С. 21—59, 144—158, 257—285; Т. 74. С. 44—59; Т. 75, ч. 2. С. 13—26. За водою. Київ, 1918. Річник. Т. 71. С. 11—43, 172—191; Т. 72, ч. 2. С. 8—72.

² Дослідники вважають, що "Рада" стала наступницею газети "Громадська думка", яка виходила з 1905 р. до серпня 1906 р.

бездержавної нації в умовах Австро-Угорської імперії, Першої світової війни, відновленої Польської держави та короткого періоду існування Західноукраїнської Народної Республіки. Редакції вдалося пройти шлях від поширення просвітницьких ідей серед народу до обстоювання права української нації на державність.

Панас Мирний помер 28 січня 1920 р. у Полтаві (Полтавська губернія, УСРР). 30 червня 1921 р. у газеті "Діло"⁴ (ч. 124, с. 1) вийшов некролог на вшанування пам'яті "одного з найбільш талановитих наших белетристів", який завершив життя "в крайній нужді" в Полтаві. 3 липня 1921 р. на шпальтах цієї газети (ч. 127, с. 2) було опубліковано статтю М. Струтинського "Панас Мирний", що містила біографічні відомості про письменника. У 1922 р. у "Літературно-науковому віснику"⁵ також було надруковано некролог на смерть Опанаса Рудченка (Панаса Мирного) [12, с. 247].

Висновки. У творчості Панаса Мирного об'єктивно відбилася життя українського народу в різних його виявах. Як зауважував П. Хропко, "спадщина письменника належить до тих здобутків гуманістичної літератури, які підносяться над своїм часом, виходять за межі однієї мови, стають невичерпним джерелом, з якого п'ють люди всієї

землі". Значну кількість творів письменника було надруковано на сторінках періодичних видань. Не слід забувати, що саме вони є ідеологічною зброєю, тим знаряддям, яке допомагає постійно інформувати та виховувати народні маси. Власне бачення вітчизняної історії Панас Мирний спрямував на найдраматичніші, найболючіші проблеми, виводячи окреме на рівень узагальнень.

Матеріали періодичних видань кінця XIX — початку XX ст. досі є маловідомими, потребують фундаментального дослідження, неупередженого аналізу в контексті нових методологічних підходів до вивчення української історії. Повнота й достовірність бібліографічних матеріалів дають змогу дослідникам відтворити правдиву картину минувшини, висвітлити роль творчої особистості та значущість її внеску в розвиток країни. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) має потужний інформаційний ресурс, у тому числі віддаленого доступу. Джерела пошуку інформації щодо українських письменників, зокрема щодо життя й творчої діяльності Панаса Мирного, на сайті НБУВ є різноплановими, що відкриває перспективу формування найповнішої на сьогодні бібліографії творчого доробку не заангажованого владою письменника.

Список бібліографічних посилань

1. Григоренко І. В. Епістолярна спадщина Панаса Мирного в літературно-критичному контексті доби : дис. ... канд. філол. наук / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2010. 248 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hryhorenko_Iryna_Vasylivna/Epistoliarна_spadschyna_Panasa_Myrnoho_v_literaturno-krytychnomu_konteksti_doby.pdf (дата звернення: 19.09.2024).
2. Григоренко І. В. Панас Мирний у листах та спогадах сучасників : монографія / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 202 с.
3. Дмитрук В. Нарис з історії української журналістики XIX ст. : посібник / Львів. ун-т ; ред. А. Мороз. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1969. С. 114.
4. Дроздовська О. Українські часописи повітових міст Галичини (1865—1939 pp.) : іст.-бібліогр. дослідж. / наук. ред.-консультант М. М. Романюк. Львів, 2001. 364 с.
5. Свдокименко В. Ю. Суспільно-політичні погляди Панаса Мирного / АН УРСР, Ін-т філос. Київ : Вид-во АН УРСР, 1955. 191 с.
6. Животко А. Історія української преси / упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та прим. М. С. Тимошик. Київ : Наша культура і наука, 1999. С. 113, 144, 193.
7. Зубков С. Великий реаліст. Мирний П. Твори : в 2 т. Київ, 1985. Т. 1. С. 5—16.
8. Кирилук Є. Панас Мирний : нарис про життя і творчість. Київ : Держлітвидав ; Харків : друк. ім. М. В. Фрунзе, 1939. 152 с.
9. Кичинський М. В. Журнал "Киевская старина" і український літературний процес кінця XIX — початку XX ст. : дис. ... канд. філол. наук / Київ. держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького. Київ, 1990. С. 78.
10. Корбич Г. "Літературно-науковий вісник" (1898—1906) і український літературний процес : дис. ... канд. філол. наук / Ін-ту літ. ім. Т. Шевченка НАНУ. Київ, 1994. С. 37.
11. Листи до Михайла Коцюбинського / упоряд. та комент. В. Мазного. Ніжин : Чернігів. береги, 2002. Т. 3. С. 357—358.
12. Літературно-науковий вісник : покажч. змісту. Том 1—109 (1898—1932) = Literaturno-naukovy Vistnyk : index to. Volumes 1—109 (1898—1932) / уклад. Б. Ясінський ; Наук. т-во ім. Шевченка. *Затиски Наукового товариства ім. Шевченка. Філол. секція*. Київ ; Нью-Йорк : Смолоскип, 2000. Т. 213. С. 229, 247, 382. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007220> (дата звернення: 19.09.2024).

³ В НБУВ зберігаються примірники газети "Діло" за 1880—1918, 1922, 1930—1939 pp.

⁴ У той період назву газети "Діло" було змінено на "Український вісник".

⁵ Опанас Рудченко (Панас Мирний) : [некролог]. ЛНВ. Київ, 1922. Т. 76. С. 96.

13. Лубчак В. Альманахи "З-над хмар і долин" і "З потоку життя": спроба запровадження європейського культурного простору. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 4. С. 10—13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2015_4_4 (дата звернення: 19.09.2024).
14. Лубчак В. М. Херсонський альманах "Степ": дискусійні питання, гіпотези, перспективи : нарис. Херсон : Айлант, 2006. 56 с.
15. М. Панас. Полонені українці до редакції "Діла": М. Панас. З табору полонених в Дунасердагель на Угорщині пишуть нам полонені Українці. *Діла* : руска політична часопись. Львів, 1917. Ч. 106. С. 2—3. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000962> (дата звернення: 19.09.2024).
16. Мирний П. Над розкритою домовиною славетного сина України М. М. Коцюбинського. *Рада* : газ. політ., економ. і літ. Київ, 1913. № 88. С. 1—2. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_G&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00000954/271 (дата звернення: 19.09.2024).
17. Мирний Панас (Рудченко Панас Якович). *Літературознавча Полтавщина* : довідник / М. І. Степаненко. Полтава : Шевченко Р. В., 2015. С. 161—164.
18. Михайлин І. Історія української журналістики XIX століття. Київ : ЦНЛ, 2003. 720 с.
19. Наріжний С. Українська преса. URL: <http://litopys.org.ua/cultur/cult10.htm> (дата звернення: 19.09.2024).
20. Палієнко М. Г. "Киевская старина" (1882—1906) : системат. покажч. змісту журн. Київ : Темпора, 2005. С. 237, 255, 329.
21. Панас Мирний (1849—1949) : пам'ятка до 100-річчя з дня народж. : бібліогр. та метод. матеріали для б-к / склала М. В. Булавицька ; ред., вступ. ст. Є. Кирилюк ; відп. ред. І. Д. Золотоверхий ; АН Укр. РСР, Держ. публ. б-ка УРСР. Київ : Вид-во АН УРСР, 1949. 47 с.
22. Панас Мирний (1849—1920) : до 175-річчя від дня народж. / А. Шумілова, П. Штих ; від. наук.-бібліогр. інформ. НБУВ. Київ, 2024. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6526> (дата звернення: 19.09.2024).
23. Пивоваров М. П. Майстерність психологічного аналізу (роман "Повія" Панаса Мирного) / АН УРСР ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Вид-во АН УРСР, 1960. 124 с.
24. Приходько І. Неволя України у творах Панаса Мирного та Степана Руданського: актуальні акценти в осмисленні творчої спадщини класиків / Терноп. пед. ін-т. Тернопіль, 1994. 48 с.
25. Семенко С. В. Журнал "Рідний край" і літературний процес початку XX століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 1999. 20 с.
26. Тимошик М. С. Історія видавничої справи : підручник. 2-ге вид., випр. Київ : Наша культура і наука, 2007. С. 232, 240—241, 246. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Tymoshyk_Mykola/Istoriia_vydavnychoi_spravy.pdf (дата звернення: 19.09.2024).
27. Ткачук О. Є. Мистецька реалізація екзистенційних мотивів у повістях Панаса Мирного. *Проблеми сучасного літературознавства*. 2016. Вип. 22. С. 106—118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prsl_2016_22_12 (дата звернення: 19.09.2024).
28. Фабрикант Н. Краткий очерк из истории отношений русских цензурных законов к украинской литературы. *Русская мысль*. 1905. Кн. 3. С. 128—146.
29. Черкаський В. М. Панас Мирний : біографія : дослідження. Київ : Наук. думка, 1973. 391 с.

Anzhela Shumilova,

Junior Research Associate,

Department of Scientific and Bibliographic Information,

The Vernadskyi National Library of Ukraine

Karolina Sinelnuk,

Master's Degree National Academy of Culture and Arts of Ukraine

***The lifetime publications of Panas Myrny's works on the pages
periodicals of the late 19th and early 20th centuries
(to the 175th anniversary of birth)***

*The article reflects the significant contribution of Panas Myrny to the development of Ukrainian literature and the elevation of the Ukrainian language. The range of periodicals containing the writer's works during his lifetime and memorial articles (obituaries) dedicated to him is characterized. The issue of publishing the works of an outstanding Ukrainian novelist and dramatist is considered. The state of bibliographic provision of this issue is determined. **The purpose of the article** is to research the periodicals of the late 19th and early 20th centuries, to reveal the informational potential of lifetime publications of the works of the talented Ukrainian writer and translator Panas Yakovych Rudchenko (Myrny). Trace the fact of confrontation between Ukrainian and Russian cultures. The research **methodology** is based on the application of biographical, chronological, source studies (analysis of literary-critical, journalistic sources) methods, synthesis of information, as well as the empirical method of description and modeling. **The scientific novelty** consists in a comprehensive study, generalization, and presentation of in-depth information about a range of periodicals, the pages of which reflect the life path of Panas Myrny and his work during the time of the royal autocracy. Attention is focused on the cooperation of Ukrainian writers, the significance of the work of Panas*

Myrny is emphasized. Conclusions. The analysis of the research of the sources that contain information about the writer, the publication of his works, gives reason to talk about the need to prepare a new personal bio-bibliographic index.

Keywords: Ukrainian literature; royal censorship; Panas Myrny; periodicals (almanacs, registers, anthologies, magazines, newspapers)

References

- Hryhorenko I. V. (2010). *Epistoliarna spadshchyna Panasa Myrnoho v literaturno-krytychnomu konteksti doby*. (Candidate's thesis). Mykhailo Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hryhorenko_Iryna_Vasylivna/Epistoliarna_spadschyna_Panasa_Myrnoho_v_literaturno-krytychnomu_konteksti_doby.pdf.
- Hryhorenko I. V. (2013). *Panas Myrnyi u lystakh ta spohadakh suchasnykiv : monografiya*. Kyiv: Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova.
- Dmytruk V., Moroz A. (Ed.) (1969). *Narys z istorii ukrainskoi zhurnalistyky KhIKh 19 st*. Lviv: Vydavnytstvo Lviv. un-tu.
- Drozdovska O. & Romaniuk M. M. (Ed.) (2001). *Ukrainski chasopysy povitovykh mist Halychyny (1865—1939 rr.)*. Lviv.
- Yevdokymenko V. Yu. (1955). *Suspilno-politychni pohliady Panasa Myrnoho*. Kyiv: Vydavnytstvo AN URSS.
- Zhyvotko A., & Tymoshyk M. S. (1999). *Istoriia ukrainskoi presy*. Kyiv: Nasha kultura i nauka.
- Zubkov S. (1985). Velykyi realist. Myrnyi P. *Tvory*. Vol. 1, pp. 5—16. Kyiv.
- Kyryliuk Ye. (1939). *Panas Myrnyi: narys pro zhyttia*. Kyiv: Derzhlitvydav ; Kharkiv: Druk. im. M. V. Frunze.
- Kychynskiy M. V. (1990). *Zhurnal "Kyevskaia staryna" i ukrainskyi literaturnyi protses kintsia 19 st.-pochatku 20 st.* (Candidate's thesis). Kyiv State Pedagogical Institute named after Oleksiy Maksymovich Gorky. Kyiv.
- Korbych H. (1994). *"Literaturno-naukovyi visnyk" (1898—1906) i ukrainskyi literaturnyi protses*. (Candidate's thesis). Taras Shevchenko Institute of Literature of the National Academy of Sciences. Kyiv.
- Maznoho V. (Comp.). (2002). *Lysty do Mykhaila Kotsiubynskoho*. Vol. 3, pp. 357—358. Nizhyn: Chernihivski oberehy.
- Yasynskiy B. (Comp.). (2000). *Literaturno-Naukovyi Vistnyk: pokazhchyk zmistu Tom 1—109 (1898—1932) = Literaturno-Naukovyi Vistnyk index to Volumes 1—109 (1898—1932) / Memoirs of the Shevchenko scientific society. Philological Section. Vol. 213, pp. 229, 247, 382*. Kyiv ; New York, USA: Smoloskyp Publishing. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007220>.
- Lubchak V. (2015). Almanakhy "Z-nad khmar i dolyn" i "Z potoku zhyttia": sprobа zaprovadzhenia yevropeiskoho kulturnoho. *Ukrainska literatura v zahalnoosvitnii shkoli*, 4, pp. 10—13. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2015_4_4.
- Lubchak V. M. (2006). *Khersonskiy almanakh "Step": dyskusiini pytannia, hipotezy, perspektyvy: narys*. Kherson: Ailan.
- M. Panas (1917). Poloneni ukraintsi do redaktsii "Dila": M. Panas. Z taboru polonenykh v Dunaserdahel na Uhorschyni pyshut nam poloneni ukraintsi. *Dilo*. Ch. 106, pp. 2—3. Available at: <https://irbis-nbuv.gov.ua/dlib/item/0000962>.
- Myrnyi P. (1913). Nad rozkrytoiu domovynoiu slavetnoho syna Ukrainy M. M. Kotsiubynskoho. *Rada*, 88, pp. 1—2. Kyiv. Available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_G&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=00000954/271.
- Stepanenko M. I. (2015). Myrnyi Panas (Rudchenko Panas Yakovych). *Literaturoznavcha Poltavshchyna*, pp. 161—164. Poltava: Shevchenko R. V.
- Mykhailyn I. (2003). *Istoriia ukrainskoi zhurnalistyky XIX stolittia*. Kyiv: TsNL.
- Narizhnyi S. *Ukrainska presa*. Available at: <http://litopys.org.ua/cultur/cult10.htm>.
- Paliienko M. H. (2005). *"Kyevskaia staryna" (1882—1906): systematychnyi pokazhchyk zmistu zhurnalu*. Kyiv: Tempora.
- Bulavytska M. V. (Comp.) (1949). *Panas Myrnyi (1849—1949): pamiatka do 100-richchia z dnia narodzh. : bibliohr. ta metod. materialy dlia b-k*. Kyiv: Vydavnytstvo AN URSS.
- Shumilova A., & Shtykh P. (Comps.) (2024). *Panas Myrnyi (1849—1920): do 175-richchia vid dnia narodzhennia*. Kyiv. Available at: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6526>.
- Pyvovarov M. P. (1960). *Maisternist psykholohichnoho analizu (roman "Poviia" Panasa Myrnoho)*. Kyiv: Vydavnytstvo AN URSS.
- Prykhodko I. (1994). *Nevolia Ukrainy u tvorakh Panasa Myrnoho ta Stepana Rudanskoho : aktualni aktsenty v osmyslenni tvorchoi spadshchyny klasykiv*. Ternopil.
- Semenko S. V. (2000). *Zhurnal "Ridnyi kraj" i literaturnyi protses pochatku XX stolittia* (Extended abstract of candidate's thesis). Dnipropetrovsk state university. Kyiv.
- Tymoshyk M. S. (2007). *Istoriia vydavnychoi spravy*. 2nd ed. Kyiv: Nasha kultura i nauka. Available at: https://shron1.chtyvo.org.ua/Tymoshyk_Mykola/Istoriia_vydavnychoi_spravy.pdf.
- Tkachuk O. Ye. (2016). Mystetska realizatsiia ekzystentsiinykh motyviv u povistiakh Panasa Myrnoho. *Problemy suchasnoho literaturoznavstva*, 22, pp. 106—118. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prsl_2016_22_12.
- Fabrykant N. (1905). Kratkyi ocherk yz ystoryi odnoshenyi ruskykh tsenzurnykh zakonov k ukraynskoi lyteratury. *Russkaia mysl*, 3, pp. 128—146.
- Cherkaskiy V. M. (1973). *Panas Myrnyi : biografiia : doslidzhennia*. Kyiv: Naukova dumka.

Надійшла до редакції 26 вересня 2024 року